

PRÍHOVOR PREZIDENTA SR
pri príležitosti osláv 80. výročia
Karpatsko-duklianskej operácie

Dukla, 6. 10. 2024

Vážení žijúci hrdinovia oslobodzovacích bojov, vážení veteráni a veteránky,
vážený pán predseda vlády Slovenskej republiky,
vážený pán poverený predseda Národnej rady Slovenskej republiky,
vážení páni prezidenti,
vážení členovia vlády,
vážené panie poslankyne, páni poslanci,
vážení hostia,
vážení spoluobčania.

Stretávame sa na pamätnom a historickom mieste, ktoré bolo pred 80. rokmi svedkom nespochybniteľného hrdinstva, ale aj obrovského utrpenia. Miestom, na ktorom bola naša dnešná sloboda vykúpená krvou našich otcov a dedov. A preto mi dovoľte, tak ako pri oslavách 80. výročia Slovenského národného povstania, prihovoriť sa najprv tým, ktorí sú dodnes žijúcimi pamätníkmi týchto ťažkých chvíľ a ktorých krv tiekla tu na Dukle i na iných miestach Slovenska.

Skláňam sa pred vami, hrdinovia karpatsko-duklianskej operácie, hrdinovia bojov o oslobodenie Slovenska i Slovenského národného povstania. Skláňam sa pred vašim hrdinstvom, odhodlaním i utrpením a cítim obrovskú hrdosť, rešpekt, vďaku a ľudské uznanie. Hrdosť na vás, ale i celý slovenský národ, ktorý sa dokázal so zbraňou v ruke postaviť proti fašizmu a na obranu vlastnej slobody. Rešpekt voči vám, ale aj všetkým ľuďom, ktorí sa na bojoch za slobodu aktívne zúčastnili alebo im priamo pomáhali. Patrí vám vďaka za vašu odvahu, odhodlanie a nasadenie vlastných životov v mene slobody a lepšej budúcnosti. A slovenskému národu patrí uznanie, že sa dokázal zjednotiť na spoločnom ciele, prekonať názorové rozdiely a začať s vystahovaním fašizmu zo slovenského územia.

Vážené dámy, vážení páni,

žijeme dnes zvláštne časy. Na jednej strane dnes vďaka moderným technológiám sledujeme množstvo nepodstatných vecí do úplných detailov. Nevynímajúc zábery ľudskej zloby či tém, ktoré boli ešte nedávno spoločenským i morálnym tabu. A na druhej strane si vedome zatvárame oči pri tých najdôležitejších témach, len aby sme mohli sebavedome šíriť názory, ktoré nemajú s realitou nič spoločné. Neverím, že ktokoľvek, kto dokáže spochybňovať holokaust, niekedy prekročil hrdzavejúcu bránu koncentračného tábora Osvienčim a uprel svoj zrak na stovky detských topánočiek, vystavených v tamojšom múzeu ako desivé svedectvo tých najhorších zločinov nacizmu. A neverím, že ktokoľvek, kto dokáže nadšene hovoriť o vojne a obhajovať ju ako spôsob riešenia konfliktov medzi národmi, niekedy videl vojnu inak ako v akčných filmoch, na hony vzdialených surovej realite.

Všetkých tých, ktorí si vedome zakrývajú oči pred hrôzami vojny, verejne vyzývam: využite nesmierne vzácnu možnosť, ktorú nám ponúkajú žijúci veteráni druhej svetovej vojny a Slovenského národného povstania. A pýtajte sa ich, čo všetko museli počas boja za našu spoločnú slobodu prežiť. Pretože ak s nimi o tom budete hovoriť, zalesknú sa im oči v ťaživých spomienkach a dozviete sa aj to, čo ste možno ani vedieť nechceli.

Kapišovka je obyčajný potok, tečúci neďalekým údolím. Ibaže počas bojov o Duklu to nebol bežný potok a bežné údolie. Dva októbrové dni roku 1944 v Kapišovke netiekla voda, ale krv. Na oboch stranách tu zahynulo viac ako 11-tisíc ľudí – a preto niet divu, že toto zdanlivo obyčajné údolie nesie názov Údolie smrti. Počas prvej noci karpatsko-duklianskej operácie vykonali podľa priamych svedectiev len v jednom z československých zdravotníckych stanov 80 amputácií. Zranených vojakov skladali na dlhé pásy slamy priamo na poli. Výber tých šťastnejších sa uskutočnil jediným pohľadom skúseného chirurga – tento život sa ešte dá zachrániť, tento už nie. Lekári spali sediac na zemi pár minút medzi jednotlivými operáciami. A skúsené zdravotníčky, ktoré mali za sebou početné frontové skúsenosti, podľa vlastných slov nikdy nevideli niečo také ako na Dukle.

Len prebojovať sa k slovenským hraniciam znamenalo tisíce obetí v bojoch na Kóte smrti ešte pred Duklianskym priesmykom. A keď vojaci konečne vyrazili do útoku na hraničný bod, dozvedeli sa, že na jeho konci čaká každého z nich kríž: buď železný v podobe vojenského vyznamenania – alebo drevený na ich hrobe. Aj ostrieľaným veteránom sa tlačili slzy do očí, keď konečne prekročili hranice a dotkli sa rodnej slovenskej zeme. A to ešte netušili, že ich na domácej hrude čaká ďalších sedem nesmierne krutých týždňov. Počas nich spávali a bojovali v bahne zákopov, pili vodu priamo z kaluží, trpeli hladom i nastupujúcou zimou. A každý deň sa lúčili s kamarátmi, vedľa ktorých sa ráno zobudili, ale večer už neboli medzi živými.

Drahí priami účastníci oslobodzujúcich bojov,

až s pohľadom na tieto skutočné hrôzy vojny si naplno uvedomíme rozsah vášho hrdinstva. Až v priamej konfrontácii so surovosťou vzájomného zabíjania či ťažkého života v zákopoch dokážeme skutočne oceniť význam vášho rozhodnutia bojovať a trpieť za ideály slobody. Až takto nám dajú skutočný význam slová vášho veliteľa Ludvíka Svobodu: „Nikdy nezabudnime, ako ľahko sme slobodu stratili a ako ťažko, za cenu akého veľkého úsilia a veľkých obetí nášho, a najmä sovietskeho ľudu, sme ju dobýjali späť.“

Dojímavým svedectvom týchto slov je aj 1265 mien padlých hrdinov z radov 1. Československého armádneho zboru, vygravírovaných na kolonáde vedúcej k duklianskemu pamätníku. Spolu s nimi na Dukle položilo životy aj 21-tisíc ich druhov v zbrani v uniformách Červenej armády. Každý, kto v pietnej spomienke postál pri týchto pamätníkoch, prešiel sa Údolím smrti a nezatváral si oči pred skutočnými hrôzami spreď ôsmich desaťročí, musí cítiť v srdci jedno jediné: nikdy nesmieme dopustiť, aby sa tieto hrôzy opakovali. Nikdy nesmieme dopustiť, aby budúce generácie trpeli rovnako ako ich dedovia či pradedovia. O to desivejšie dnes vyznieva skutočnosť, že práve stojíme len pár desiatok kilometrov od našich hraníc

s Ukrajinou, za ktorými prebieha regulárna vojna so státisícami obetí. Deň čo deň na území Ukrajiny, a teraz už aj na území Ruska zomierajú nevinní ľudia, ničia sa rokmi vybudované hodnoty a predovšetkým je nadobro zničená viera ľudí, že civilizovaný svet v 21. storočí nebude svoje konflikty riešiť na bojovom poli.

Som presvedčený, že je urgentnou povinnosťou svetových lídrov hľadať všetkými silami účinné spôsoby, ako zastaviť vzájomné zabíjanie. Nielen na Ukrajine, ale aj v Gaze, Libanone a všade tam, kde ľudia podľahli mylnému a veľmi nebezpečnému presvedčeniu, že svoje nezhody vyriešia smrťou svojich protivníkov. Vojna je zhmotnené zlo – a vždy sa najviac dotkne tých najnevinnejších.

Vážené dámy, vážení páni,

položiť vlastný život v boji za slobodu je bezpochyby tá najväčšia obeť, ktorú môže človek priniesť svojej vlasti. Postojme v tichej spomienke nad všetkými týmito obeťami. Poďakujme sa priamo do očí tým, ktorí mali to šťastie prežiť. A obdivujme ich hrdinstvo, v ktorom sa odráža prirodzená ľudská túžba po slobode. Ďakujem všetkým, ktorí v Duklianskom priesmyku bojovali. Priamo tým pomáhali Slovenskému národnému povstaniu a urýchlili oslobodzovanie celej našej vlasti. Karpatsko-duklianska operácia je príkladom neoblomnej národnej hrdosti a odhodlania v boji proti nacistickému útlaku. No zároveň je aj trvalým varovným signálom voči nebezpečenstvu, ktoré v podobe fašizmu, extrémizmu a neznášanlivosti číha na nás aj dnes. Poučme sa z našej histórie, aby sme my a naši potomkovia mohli žiť dôstojným a plnohodnotným životom. Takým, po akom úprimne túžili všetci tí, ktorí na tomto mieste položili svoje životy.

Čeť a sláva všetkým, ktorí priniesli najvyššiu obeť na oltár našej vlasti!